

Gdańsk, 29. marca 2021r.

dr hab. Tomasz Ciszewski, prof. nadzw.

Wydział Filologiczny
Instytut Anglistyki i Amerykanistyki
Uniwersytet Gdańsk
ul. Wita Stwosza 51
80-308 Gdańsk

tomasz.ciszewski@ug.edu.pl

OCENA

rozprawy habilitacyjnej dr **Pauliny Zydorowicz**

pt. ***POLISH (MOR)PHONOTACTICS IN FIRST LANGUAGE ACQUISITION, CONNECTED SPEECH AND CLUSTER PROCESSING***

[POLSKA (MOR)FONOTAKTYKA W PROCESIE NABYWANIA JĘZYKA OJCZYSTEGO, MOWIE ŁĄCZONEJ ORAZ PRZETWARZANIU ZBITEK]

oraz

dorobku naukowego i osiągnięć dydaktyczno-organizacyjnych
przedstawionych jako osiągnięcie habilitacyjne

Dr Paulina Zydorowicz jest lingwistką młodszego pokolenia, zatrudnioną od kwietnia 2009 r., czyli tuż po obronie swojego doktoratu, na stanowisku adiunkta, początkowo w Instytucie Filologii Angielskiej, a od października 2012 roku do chwili obecnej na utworzonym Wydziale Anglistyki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Od początku swojej drogi zawodowej (praca magisterska pt. *The acquisition of Polish phonotactics by English learners of Polish / Przystawianie fonotaktyki polskiej przez anglojęzycznych użytkowników języka polskiego*, napisana pod kierunkiem prof. prof. dr hab. Katarzyny Dziubalskiej-Kołaczyk, 2004) jest wierna swoim zainteresowaniom badawczym, które wpisują się nurt szeroko rozumianych badań nad zagadnieniami związanymi z sekwencjonowaniem dźwięków w językach naturalnych, zarówno na poziomie czysto fonologicznym, jak i morfo-fonologicznym.

W swojej rozprawie doktorskiej pt. *English and Polish morphonotactics in first language acquisition / (Mor)fonotaktyka języka angielskiego oraz polskiego w procesie nabywania języka ojczystego* (również napisanej pod kierunkiem prof. Katarzyny Dziubalskiej-Kołaczyk, a

obronionej w roku 2009) Autorka znacząco rozwija i pogłębia analizę dokonaną w swojej pracy magisterskiej o aspekty morfo-fonologiczne.

W tym miejscu (mimo, że nie ma to wpływu na ocenę formalną w obecnym postępowaniu habilitacyjnym) należy zwrócić uwagę na fakt, że droga naukowa od magisterium (2004) do obrony doktoratu (2009) zajęła Habilitantce ok. 5 lat, a w tym czasie, niezależnie od zaangażowania w prowadzenie pracy nad rozprawą doktorską, była ona również aktywna publikacyjnie:

- (2005) The acquisition of phonotactics by English speakers of Polish: an empirical study
- (2006) The production and perception of schwa in second language acquisition: the case of Polish learners of English (w Bogacka *et al.*)
- (2009) Polish and English morphonotactics in first language acquisition

i konferencyjnie (biorąc udział w 7 konferencjach krajowych i zagranicznych)

- (2004) 1st Student Conference on Formal Linguistics, Poznań
- (2005) 36th Poznań Linguistic Meeting, Poznań
- (2006) Pre- and protomorphology workshop, Vienna
- (2007) Pre- and protomorphology workshop, Vienna
- (2007) 2nd Student Conference on Formal Linguistics, Poznań
- (2007) 38th Poznań Linguistic Meeting 2007, Gniezno
- (2008) 16th Manchester Phonology Meeting, Manchester.

Oczywistym wydaje się fakt, że już od początku swojej drogi naukowej Habilitantka wykazywała się pasją fonotaktyczną, mając jasną wizję swojego dalszego rozwoju naukowego.

Okres pomiędzy obroną doktoratu, a przeprowadzaną właśnie procedurą habilitacyjną nie jest już tak krótki. Trudno to jednak uznać za zarzut. Zważywszy na fakt imponującej działalności naukowej, konferencyjnej, popularyzatorskiej i organizacyjnej przedstawiony do oceny dorobek naukowy wygląda imponująco w sensie ilościowym, jak i jakościowym.

Po pierwsze, odnosząc się do ilościowego aspektu oceny dorobku, w czasach pogoni za punktami publikacyjnymi (zwanej żartobliwie „punktozą”) Habilitantka wykazuje się ponadprzeciętną skutecznością w ich zdobywaniu. Zgromadzenie łącznej liczby 659 pkt to osiągnięcie znaczące. Tym bardziej, że nie jest to wynik uzyskany poprzez publikowanie dużej liczby artykułów w nisko punktowanych czasopismach (najmniejsza liczba uzyskanych punktów za 1 publikację po doktoracie to 40), ale składa się na nią wiele wyżej punktowanych publikacji w czasopismach (w tym 1 za 140 pkt i 1 za 70 pkt), rozdziały w monografiach (każdy o wartości 75 pkt) oraz sama monografia naukowa (przedstawiona zgodnie z wymogami art. 219 ust. 1. pkt 2a Ustawy (100 pkt). Niezmiernie istotne dla oceny są również wskaźniki IF

czasopism, w których publikowała Habilitantka (*Folia Linguistica Historica*: 0,647 czy *Poznań Studies in Contemporary Linguistics*: 0,347), wartość indeksu Hirscha (6 wg Google Scholar) oraz liczba cytowań (wg Google Scholar 45; wg Scopus 8).

Bardzo ciekawym projektem badawczym jest współtworzony przez Habilitantkę w ramach grantu NCN (0113/NPRH2/H11/81/2013) *Korpus Spontanicznego Języka Mówionego Wielkopolski*, którego materiał został udostępniony w formie elektronicznej dla dalszych badań naukowych. Ponadto, na uwagę zasługuje również udział w innych projektach badawczych krajowych (*Fonotaktyka i morfonotaktyka języka polskiego i angielskiego: opis, narzędzia i zastosowania 2011-2012*) i zagranicznym (*Evolution of consonant clusters in English*) finansowanym przez Austrian Science Fund.

Imponująco wygląda również aktywność konferencyjna Habilitantki, która w okresie po doktoracie wzięła aktywny udział (wygłaszając referaty) na 21 (9 krajowych i 12 zagranicznych) prestiżowych konferencjach naukowych:

- (2009) 40th Poznań Linguistic Meeting, Gniezno
- (2010) New Sounds, Poznań
- (2010) Societas Linguistica Europaea, Wilno
- (2012) 20th Manchester Phonology Meeting, Manchester
- (2012) 43th Poznań Linguistic Meeting, Poznań
- (2013) New Sounds, Montreal
- (2013) 2nd International Workshop on Phonotactics and Phonotactic Modeling, Piza
- (2014) 47th Societas Linguistica Europaea, Poznań
- (2015) La Phonologie de l'Anglais Contemporain, Tuluza
- (2015) International Workshop on Phonotactics and Phonotactic Modeling, Vienna
- (2015) International Congress of Phonetic Sciences, Glasgow
- (2016) New Sounds, Aarhus
- (2016) 46th Poznań Linguistic Meeting, Poznań
- (2016) La Phonologie de l'Anglais Contemporain, Aix-en-Provence
- (2016) Accents, Łódź
- (2017) International Symposium on Monolingual and Bilingual Speech, Chania
- (2017) 47th Poznań Linguistic Meeting, Poznań
- (2018) International Child Phonology Conference, Chania
- (2018) Approaches to Phonology and Phonetics, Lublin (2 referaty)
- (2019) 28th PASE Conference (Polish Association for the Study of English), Poznań
- (2019) 9th International Conference on Language Acquisition, Madryt

Jest również Autorką licznych (11) recenzji dla renomowanych czasopism (*Journal of Monolingual and Bilingual Speech*, *Journal of Child Language*, *Poznań Studies in Contemporary Linguistics*, *Studies in Second Language Learning and Teaching*) oraz recenzji rozdziałów w monografiach (dla wydawnictwa *Routledge*).

Habilitantka jest również członkinią krajowych i zagranicznych stowarzyszeń naukowych (*Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego, Societas Linguistica Europaea oraz International Phonetic Association*). Jest również aktywną popularyzatorką nauki oraz samego języka angielskiego (*Poznański Festiwal Nauki, Festiwal Kultury Anglojęzycznej* czy warsztaty *Polish Your English Pronunciation*, by wymienić tylko kilka). Ma również doświadczenie w organizacji konferencji, które zdobyła jako Członkini komitetów organizacyjnych oraz w redagowaniu czasopism naukowych, jako Asystentka Redaktor Naczelnej *Poznań Studies in Contemporary Linguistics*. Nie bez znaczenia jest również aktywność Habilitantki w ramach programu Erasmus (Paryż, Wiedeń, Rzym, Malta).

Właściwie, już sama powyższa analiza tzw. informacji naukometrycznych oraz innych przejawów działalności naukowej (w tym dotyczącym udziału w grantach NCN, naukowych wyjazdach zagranicznych, udział w zespołach redakcyjnych czasopism naukowych oraz komitetach organizacyjnych konferencji naukowych, sporządzanie recenzji artykułów oraz działalność popularyzująca naukę) mogłaby stanowić podstawę do sporządzenia pozytywnej konkluzji recenzji. Jednak, tego typu ilościowa ocena wartości pracy naukowej mogłaby być wystarczająca jedynie przy ocenie parametryzacyjnej naszych jednostek naukowych, nie zaś przy rzetelnej ocenie wkładu Habilitantki w rozwój uprawianej przez Nią dyscypliny naukowej. W mojej ocenie najistotniejszy jednak w podoktorskim dorobku naukowym Habilitantki jest jego aspekt **jakościowy**. Jest to bowiem dorobek znaczący w sensie formalnym, a przede wszystkim autentycznie ciekawy.

Na dorobek ten składa się autorstwo 7 rozdziałów w monografiach, 7 artykułów w czasopismach naukowych oraz *opus magnum* Habilitantki, czyli monografia pt. *Polish (mor)phonotactics in first language acquisition, connected speech and cluster processing*.

Można by podnosić argument, że zważywszy na okres od obrony doktoratu do wszczęcia procedury habilitacyjnej ogólna liczba publikacji nie jest wyjątkowo długa. Duża „płodność” publikacyjna często okupiona jest jednak kompromisem jakościowym. Tego absolutnie nie można powiedzieć o dorobku Habilitantki. Niemal wszystkie rozdziały w monografiach i artykuły w czasopismach ukazały się w renomowanych wydawnictwach zagranicznych. Równie nietrafiony byłby zarzut, że większość tych publikacji to badania współautorskie. Praca w zespołach czy grupach badawczych ma bowiem niezaprzeczną przewagę nad samotnym uprawianiem tzw. „armchair linguistics” i świadczy dodatkowo o umiejętności współpracy naukowej Habilitantki.

Habilitantka jest Autorką (lub częściej Współautorką) następujących rozdziałów w monografiach:

- (2011) The retrieval of potentially morphologically complex clusters in English and Polish. *Achievements and perspectives in SLA of speech: New Sounds 2010*. Frankfurt: Peter Lang,
- (2015) English word-medial morphonotactics: A corpus study. *Proceedings of the 18th International Congress of Phonetic Sciences*. Glasgow: University of Glasgow. (współautorstwo)
- (2017) The dynamics of marked consonant clusters in Polish. *Proceedings of the International Symposium on Monolingual and Bilingual Speech*. (współautorstwo)
- (2019a) Illustration of markedness and frequency relations in phonotactics. *Approaches to the Study of Sound Structure and Speech*. New York: Routledge. (współautorstwo)
- (2019b) Polish two-consonant clusters. A study in native speakers' phonotactic intuitions *Approaches to the Study of Sound Structure and Speech*. New York: Routledge. (współautorstwo)
- (2019c) The Greater Poland Spoken Corpus: Data collection, structure and application. (współautorstwo)

oraz Współautorką następujących artykułów:

- (2010) Consonant clusters across morpheme boundaries: Polish morphonotactic inventory and its acquisition", *Poznań Studies in Contemporary Linguistics* 46 (4). (współautorstwo)
- (2013) English morphonotactics: a corpus study. *The Phonetician* 107-108. (współautorstwo)
- (2014) The production of high-frequency clusters by native and non-native users of Polish. *Concordia Working Papers in Applied Linguistics* 5. (współautorstwo)
- (2017) The study of Polish phonotactics: Measures of phonotactic preferability. *Studies in Polish Linguistics* 12 (2): 97-121. (współautorstwo)
- (2019) Frequency effects and markedness in phonotactics. *Poznań Studies in Contemporary Linguistics* 55 (1). (współautorstwo)
- (2019) Educated Poznań speech 30 years later, *Studia Linguistica Universitatis Jagellonicae Cracoviensis* 136. (współautorstwo)
- (2019) Morphological richness and transparency and the genesis and evolution of morphonotactic patterns. *Folia Linguistica Historica* 40 (1). (współautorstwo)

Monografia

Głównym osiągnięciem naukowym przedstawionym do oceny w obecnej procedurze habilitacyjnej jest bardzo obszerna (ogółem zawierająca ponad 360 stron) monografia pt. *Polish (mor)phonotactics in first language acquisition, connected speech and cluster processing* („Mor(fonotaktyka) języka polskiego w procesie nabywania języka ojczystego, mowie łączonej oraz przetwarzaniu zbitek”). Już w pierwszym rozdziale Habilitantka wykazuje się bardzo szeroką znajomością zarówno historii badań nad (począwszy od Bargielówniej 1950 oraz Stockwell’a 1954), poprzez fonologię generatywną, fonologię rządu, teorię optymalności oraz fonologię naturalną (m.in. Donegan i Stampe, Dressler, Dziubalska-Kołaczyk).

Monografia osadzona jest teoretycznie w nurcie fonologii naturalnej, a w szczególności modelu Bitów-i-Wiązań (Dziubalska-Kołaczyk 2002), z którego wyprowadzona została zasada audiodystansu netto. W zasadzie cały obszerny Rozdział 2 poświęcony został opisowi potencjału fonologii naturalnej w (morfo-)fonologicznej analizie zbitek spółgłoskowych. Rozdział 3 natomiast stanowi swego rodzaju wprowadzenie do dwóch kolejnych rozdziałów analitycznych. Opisanie zostały w nim zagadnienia związane z przyswajaniem systemu fonotaktycznego języka pierwszego (w tym przypadku języka polskiego), mechanizmów odpowiedzialnych za modyfikacje zbitek spółgłoskowych w mowie spontanicznej (wynikających z m.in. zasady sekwencjonowania sonorności lub uwarunkowań morfologicznych) oraz przetwarzaniu języka. Rozdział ten stanowi doskonały punkt wyjścia do autorskich badań Habilitantki, opisanych w Rozdziale 4 i 5. Szczegółowo przetestowane zostało pięć hipotez: (1) w przyswajaniu i przetwarzaniu języka bardziej odporne na uproszczenia i redukcję są zbitki zgodne z zasadą sonorności, (2) podobnie, zbitki zgodne z zasadą audiodystansu netto są również rzadziej redukowane, (3) granice morfologiczne blokują uproszczenia zbitek bardziej niż granice leksykalne, (4) zasada zachowania maksymalnego kontrastu osłabia pozycję sonorną na początku wyrazu, natomiast preferuje jej zachowanie w pozycji końcowej oraz (5), zgodnie z którą obecność granicy morfologicznej w zadaniach subleksykalnych i leksykalnych jest istotna w przetwarzaniu zbitek przez dorosłych użytkowników języka. W badaniach odnoszących się do przyswajania języka wykorzystany został korpus mowy dziecięcej języka polskiego (baza danych CHILDES), z którego wyekstraktowane zostały wyrazy zawierające zbitki spółgłoskowe, a uzyskane zbitki otągowane zostały wg. wielu zmiennych (sonorność, długość zbitki, zasada audiodystansu netto, struktura morfologiczna, frekwencyjność, długość słowa, pozycja akcentu wyrazowego). Intuicja badawcza Habilitantki okazała się bardzo trafna, gdyż większość zmiennych (5/7)

wykazała istotność dzięki użytym narzędziom statystycznym (regresja logistyczna przewidująca prawdopodobieństwo uproszczenia danej zbitki przy konkretnej zmiennej).

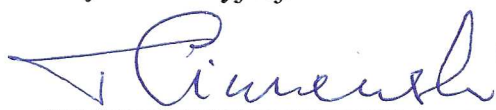
Druga część empiryczna pracy poświęcona została przetwarzaniu zbitek przez dorosłych, rodzimych użytkowników języka polskiego. Zastosowana została tu podobna metodologia, a materiał badawczy zaczerpnięty został z korpusu *Słownika wariantywności fonetycznej współczesnej polszczyzny* (Madelska 2005). Należy podkreślić, że zważywszy na mnogość hipotez i pytań badawczych oraz zmiennych czynników, potencjalnie wpływających na zachowanie zbitek spółgłoskowych w języku polskim wyniki przedstawione zostały w sposób wyjątkowo przejrzysty (tabele, wykresy zawartych zarówno w odpowiednich miejscach w tekście jak i końcowym zestawie załączników).

Monografia Habilitantki, w moim przekonaniu, stanowi pełny, dogłębny opis dynamiki (morfo-)fonotaktycznej języka polskiego. Wskazuje na dojrzałość i samodzielność badawczą Autorki.

Konkludując, można by oczywiście próbować włożyć przysłowiową „łyżkę dziegciu” do powyższej recenzyjnej „beczki miodu” podnosząc argument, że analizowany całościowo dorobek Habilitantki wydaje się nieco monotematyczny i oscyluje głównie wokół zagadnień (morfo-)fonotaktycznych. Istotniejszy wydaje mi się jednak fakt, że wraz z każdym kolejnym rozdziałem w monografiach, czy artykułem w czasopiśmie zauważyć można nowe aspekty, nowe hipotezy i nowe ustalenia.

Wobec powyższego stwierdzam, że przedstawiony do oceny dorobek naukowy, dydaktyczny, organizacyjny i popularyzatorski Habilitantki spełnia z naddatkiem wymogi określone w Art. 219 ust. 1. pkt 2a Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* oraz §3, pkt 1, §4, pkt 1, 2, 6, 7, 8, § 5, pkt 1, 2, 3, 5, 7, 8, 9, 11, 12 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 r. w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Z głębokim przekonaniem i z prawdziwą przyjemnością
stawiam wniosek o dopuszczenie dr **Pauliny Zydorowicz**
do dalszych etapów procedury habilitacyjnej.

dr hab. Tomasz Ciszewski, prof. nadzw.

Wydział Filologiczny
Instytut Anglistyki i Amerykanistyki
Uniwersytet Gdański